

"אבא שלך מפלצת"

התיאורים שתקראו כאן, של מה שעוברים אבות גרושים במדינת ישראל, אינם קלים לעיכול • בשל חשבונות של תקינות פוליטית תופעת הניכור ההורי היא אחת התופעות המושתקות בישראל • אבל אנחנו החלטנו לברר עם מה חלק מהאבות הגרושים מתמודדים: ילדים שמתנכרים אליהם, דמוניזציה, עלילות שווא, ריחוק חברתי, הטיה של המערכת נגדם, ריסוק כלכלי ומחשבות אובדניות • האם מישהו ירים את הכפפה כדי להציל את האבות?

משה ויסטון

ד"ר ענבל קיבנסון בר-און:
"ניכור הורי הוא מצב של ניתוק קשר עם הורה אחד המושתת על הסתה ושליטה פסיכולוגית מצד ההורה השני. זהו אמצעי שההורה משתמש בו כדי להגביר את התלות של הילדים בהם, כדי למדר את הילד מההורה האחר ולצייר אותו כנוטש, מסוכן, מאיים ומפחיד"

אבא שלך מפלצת

כשהבת הגדולה שלי הודיעה לי שהיא לא רוצה יותר להיות איתי בקשר, הידיים שלי רעדו. ממש קפאתי ולא יכולתי לעשות כלום. חשתי מועקה גדולה בלב, תחושה של מנהרה חשוכה ללא אור באופק. זה הביא אותי לנקודות הכי מייאשות ובהחלט הכניס גם מחשבות אובדניות."

שנים ארוכות גידל יוני (שם בדוי) את חמשת ילדיו במסירות ובאהבה, בין השאר בזמן שרעייתו לשעבר חלתה וחולה לתפקד. למרות המשבר הזוגי שפקד את משפחתו לא שיער יוני, גם לא בסיוטיו הגדולים ביותר, שיום בהיר אחד ימצא את עצמו מחוץ למשפחה.

יוני טוען כי בעידוד גרושתו החליטו ילדיו לנתק את הקשר עימו. בכך הוא נכנס רשמית לסטטיסטיקת ההורים - לרוב גברים - הסובלים מניכור הורי, תופעה שאינה מוכרת לציבור הרחב וגם אינה מוכרת במערכות המדינה, אשר מעורבים בה גם שיקולים פוליטיים רבים. הגיע הזמן לספר את סיפורו.

שערי גיהנום

"ניכור הורי הוא מצב של ניתוק קשר עם הורה אחד המושתת על הסתה ושליטה פסיכולוגית מצד ההורה השני", מגדירה ד"ר ענבל קיבנסון בר-און, חברת סגל בכיר באוניברסיטת חיפה בחוג לייעוץ והתפתחות האדם ומומחית בית משפט בטיפול ובהתערבות במצבים של משפחות בקונפליקט גבוה. לדבריה, ניכור הורי הוא "חלק מהאמצעים שהורים עושים כדי להגביר את התלות של הילדים בהם, כדי למדר את הילד מההורה האחר ולצייר אותו כנוטש, מסוכן, מאיים ומפחיד. יש כל מיני טקטיקות פעולה כמו חיבול בטיפול, אי-הישמעות לצווי בתי משפט ועוד". נעמה סלע, המשמשת יו"ר פורום

הארגונים למען המשפחה (וכותבת במדור החדש בגיליון זה) מוסיפה: "ניכור הורי זה מצב שבו אחד מההורים ממריד את הילדים כנגד ההורה השני עד למצב של ניתוק קשר. ברוב המקרים זה קורה לדאבונו מצד נשים נגד גברים בתהליכי גירושין, אבל יש גם מצבים הפוכים, שבהם הנשים מנוכרות.

"זה מצב מאוד בעייתי. הילד הופך לכלי משחק בידי ההורים הנמצאים בתהליכי גירושין. יש אנשים שלא נמצאים בקשר עם הילדים שלהם במשך שנים. מדובר באנשים נורמטיביים שבגלל התהליך הזה החיים שלהם הופכים לאיומים".

התופעה כבר כה רחבה וקשה, שהוקמה עמותה כדי לעזור לאבות הסובלים מניכור הורי: עמותת לצדכם. דותן גוימן, יו"ר העמותה, מסביר: "אנחנו העמותה הטיפולית היחידה המטפלת בגברים שסובלים מהתופעה. אנחנו מפעילים מחלקת מחקר, מנסים לקדם חקיקה בתחום, מלווים אותם ומטפלים בהם מבחינה פסיכולוגית. אבות רגילים להיות המגינים והאנשים החזקים, אך כשזה מגיע לגירושין לפעמים נפתחים לפנייהם כל שערי גיהנום, וזה שובר גם את החזקים ביותר".

ניידת משטרה ליד הבית

נחזור ליוני. הוא היה נשוי שלוש עשרה שנים וגידל עם אשתו את ארבעת ילדיהם. לפני שבע שנים נולד ילדם החמישי, ואחרי לידה זו הפכה השמחה אט-אט למדרון שדרדר אותו לבור ללא תחתית. "אשתי דאז הייתה בלחץ גדול והיה לה קשה מאוד", הוא משתף. "בדיעבד התברר שהיא סבלה מדיכאון לאחר לידה". נוסף על מצבה הנפשי הקשה הלכה והידרדרה גם בריאותו של התינוק שנולד זה עתה, עד שהגיע לסכנת חיים. "זה כמו בן רק הגביר את הלחץ", הוא מספר. "בתום התקופה הזאת הדיכאון התפרץ

בשנת 2018 התאבדו שלוש מאות חמישים וארבעה גברים לעומת תשעים וחמש נשים, יותר מפי שלושה וחצי. נוימן מצטט ממחקר של משרד החוץ שלפיו כבר לפני כעשור היה שיעור הגברים המתאבדים בקרב גברים גרושים בני 25-44 גבוה פי 7.6 משיעור ההתאבדות של גברים נשואים

בעוצמה גדולה עד שהיא אושפזה, ונדרשה התערבות פסיכולוגית ופסיכיאטרית. משם החלה ההידרדרות הגדולה באמת.

"היא נטלה תרופות, סבלה מדיכאון קשה ומפסיכוזות, והיחס שלה אליי החל להשתנות. היא כעסה עליי כל הזמן, סבלה מפניקה ומפרנויות והתנהגה בקיצוניות. למשל, הלכנו יחד ברחוב, ופתאום משום מקום היא שאלה אותי בתקיפות למה אני עוקב אחריה. או שיחקנו בגן משחקים עם הילד, ובדרך הביתה היא פתאום אמרה לי: אני שונאת אותך. משם והלאה המצב נהיה יותר קשה".

בהמשך אושפזה האישה במחלקה סגורה לבריאות הנפש. כששוחררה חשב יוני שחייכם ישובו בהדרגה למסלולם, אולם ציפתה לו הפתעה מרה. "ערב אחד חזרתי הביתה מהעבודה וראיתי ניידת משטרה ליד הבית. מתברר שהיא התלוננה עליי שנקטתי אלימות".

תלונת השווא הזו, לדבריו, לא הייתה הראשונה. "מכאן לא הייתה דרך חזרה", הוא טוען. "תביעת שווא רדפה תביעה נוספת והוצאו צווי הגנה, עד שלבסוף החלטנו להתגרש. חתמנו על הסכם שהיה גרוע מאוד מבחינתי, אבל הייתי נואש לשקט ורציתי בו כמה שיותר מהר".

בשלב זה, הוא אומר, החל להיבנות הניכור ההורי שממנו הוא סובל עד היום. "לאחר הגירושין היא התאשפזה פעם נוספת ושוב החלה להגיש נגדי תלונות שווא", הוא מספר. "לאחר כל אחת מהתלונות הייתי צריך לעבור אבחון פסיכולוגי כדי לוודא שאני כשיר להיות עם הילדים".

לזמן מה פסקו התלונות נגדו והשקט בין הצדדים נשמר, אולם כשביקש יוני שההסדר ביניהם ישונה בכל הנוגע לגידול הילדים ויהיה שוויוני יותר, הוא נתקל בחומה בצורה ובתוקפנות. "ביקשתי שהילדים יוכלו גם לישון אצלי", הוא נזכר, "וגרושתי פשוט התחילה לנסות למנוע את זה בכל דרך אפשרית. העובדת הסוציאלית עזרה לה למשוך זמן, ושמעתי מהילדים שהיא מסיתה נגדי".

למה אתה מתכוון כשאתה מדבר על הסתה נגדי?

"היא סיפרה עליי שקרים לילדים, שאני לא מתייחס אליה יפה, שבגללי התגרשנו. דברים כאלה. היא איגדה סביבה אנשים מהיישוב שריחמו עליה וניסו לעזור לה, וגם הם החלו לתקוף אותי. פרסמו עליי דברים בפייסבוק ועשו לי שיימינג. הם גם עקבו אחריי ביישוב, התלוננו עליי

צילום: שאטרסטוק

"היא סיפרה עליי שקרים לילדים, שאני לא מתייחס אליה יפה, שבגללי התגרשנו. היא איגדה סביבה אנשים שריחמו עליה והחלו לפרסם עליי דברים בפייסבוק ולעשות לי שיימינג. הם התלוננו עליי ברווחה כל מיני תלונות שווא, שלחו לי הודעות איומים ושכנעו אנשים ביישוב שלא להשכיר לי בית. אמרו שאני מסוכן. ביישוב שלא להשכיר לי בית, אמרו שאני מסוכן"

ברוחה בכל מיני תלונות שווא, שלחו לי הודעות איומים ושכנעו אנשים ביישוב שלא להשכיר לי בית. אמרו שאני מסוכן. חברים שלי פחדו להיראות בחברתי.

"כשאשתי חלתה הייתי ההורה המתפקד היחיד. הילדים כעסו על גרושתי על שלא הייתה אז נוכחת, כמו בן שלא באשמתה, ואני הסברתי להם והגנתי עליה. גם לאחר הגירושין היה להם קשה, והם בעיקר כעסו עליה במחשבה שזה קרה בגללה. אבל עם הזמן הם התרגלו למצב, והיא ניצלה את הקשר הרצוף איתם וגרמה לאחת הבנות שלי, בת 16, להתנכר אליי.

"כשעשו לי אבחון למסוגלות הורית גרושתי פחדה שהיא תאבד את המשמורת, אז היא הסיתה את הבת שלי נגדי וגרמה לה לשקר עליי באבחון ולספר עליי דברים לא טובים. כתוצאה מזה הורו לי ללכת להדרכת הורים ולא אישרו לי להיות עוד זמן עם הילדים כפי שביקשתי".

עו"ד נעמה סלע: "הילד הופך לכלי משחק בידי ההורים הנמצאים בהליכי גירושין. יש אנשים שלא נמצאים בקשר עם הילדים שלהם במשך שנים. מדובר באנשים נורמטיביים שבגלל התהליך הזה החיים שלהם הופכים לאיומים"

אבא שלך מפלצת

יוני מספר כי פעם אחת כשחזר משיעור בדרך לביתו עבר ליד ביתה של גרושתו וילדיהם. "חברים שלה טענו שאני מתצפת על הבית, ובאמצע הלילה הגיעו אליי שוטרים וחקרו אותי", הוא טוען. "רציתי להישאר לגור ביישוב, ליד הילדים שלי, אבל בעקבות תלונות השווא הרחיקו אותי מהיישוב. גם כשהתברר שמדובר בתלונת שווא ויכולתי לחזור לביתי, חברים הציעו לי לעבור למקום אחר עד שהעניינים יירגעו".

בסופו של דבר נאלץ יוני לעזוב את היישוב ועבר להתגורר ביישוב סמוך, אך הקשיים לא פסקו. "החברים של גרושתי התקשרו גם ליישוב החדש והפצו עליי שקרים, וכך עשו גם ביישובים אחרים".

הכת של אימא

ליוני יש בטן מלאה על המערכת, שאמורה למנוע מצב מסוג זה שהוא סובל ממנו כבר שנים מספר. "כשהילדים באו אליי הם סיפרו כמה גרושתי מסיתה נגדי. ביקשתי מבית המשפט להכניס מומחה לניכור הורי. הזהרנו מראש שזה בדרך לשם, אבל השופט לא הסכים, כי באותו הזמן הילדים עוד המשיכו להגיע אליי. העובדת סוציאלית גיבתה את אשתי לשעבר ואמרה שהיא לא מזהה שום סימנים לניכור.

"בזמן הקורונה המצב רק החמיר. הילדים היו בעיקר בבית, ושם היא עשתה את עיקר הניכור. לאט-לאט הם התחילו

לשאול אותי כל מיני שאלות מוזרות, כמו למה אתה לא נותן לאימא כסף? למה אתה לא חותם לה על המסמכים? בכל ביקור הם הטיחו בי טענות חדשות. פעם אחת גרושתי אפילו צעקה עליי ברחוב, מול הילדים, שבגללי הילדים צריכים ללכת לאבחון".

לדבריו, הניכור ההורי החל בפעם הראשונה מצד בתו השנייה, לפני ששתי בנותיו הנוספות הצטרפו אליה. "היא לא הייתה מוכנה לבוא אליי ולא רצתה להיפגש איתי ואפילו לא לראות אותי", הוא מספר. "חשבתי בתמימותי שעכשיו הגורמים הרלוונטיים יבינו שיש בעיה, יתחילו לטפל וישנו את המצב. נפגשתי עם העובדת הסוציאלית וניסיתי להסביר לה, אבל היא פשוט צחקה לי בפרצוף וזלזלה בי. היא אמרה שהיא לא הולכת לעשות כלום בנידון.

"בתקופה מסוימת הבת הבכורה שלי גרה אצלי. חשבתי שהדברים מתחילים להסתדר. אבל גרושתי הגישה תלונה במשטרה, והרחיקו אותי מהילדים האחרים לכמה שבועות. לפי מה שהבנתי בין השאר מבתי הגדולה, בזמן הזה אשתי לשעבר המשיכה להסית את הילדים נגדי, וכך גם הבת השלישית שלנו, בת 13, נכנסה למצב של ניכור.

"המצב של בתי בת ה-13 הידרדר במהירות עד כדי אבחון פסיכיאטרי שהסתיים באשפוזים. באחד האשפוזים אסרו עליי להיות איתה בקשר. לא הרשו לי לבקר אותה ואפילו לא לדבר איתה בטלפון. פעם בשבוע קיבלתי מייל עדכון על מצבה מבית החולים.

"מה זה הדבר הזה שאוסרים על אבא לבקר את הבת שלו שמאושפזת? זה אבסורד. מכעיס מאוד. אין פה צדק. באחת הפעמים סיפרו לי שהיא הגיעה עם סימני פגיעה עצמית מרובים. זאת הבת שלי", הוא אומר בקול סדוק, "אסור לי לראות אותה, ואני בכלל זה שהתריע, בעקבות הניכור, שמצבה מידרדר. זה אוכל לי את הלב".

לאחרונה גם בתו הגדולה, כיום בת 19, ניתקה עימו כל קשר ואינה מוכנה להיפגש איתו. "היא הוסיפה על ידי גרושתי", הוא טוען. "היום שלוש הבנות שלי בניכור ממני. הן ממש חיות בכזו בכת של אימא שלהן, שהצליחה לשכנע אותן שאבא שלהן אדם מסוכן".

איך מרגיש אבא שהילדים שלו, בשר מבשרו, מוסתים נגדו ולמעשה מפנים לו את הגב?

"זה מאוד קשה. עם הבת הגדולה זו הייתה המכה הכי גדולה, כי מדובר בילדה שהייתה איתי בקשר כמעט לאורך כל תקופת הגירושין ובעצם השאירה אותי אבא. איתה הייתה לי תקווה שהאמת תצא לאור. כשהיא גרה אצלי עודדתי אותה לבקר את האחיות שלה ואת אימא שלה, אבל גרושתי ניצלה את זה והסיתה גם אותה נגדי".

הבחירה שלה

אני משוחח עם עוד אב מנוכר נוסף, שלמה (שם בדוי), המתגורר במושב בדרום הארץ. שלמה מספר כי הוא חווה תהליך דומה עם בתו מנישואיו הראשונים. "אני נפגע ניכור", הוא מעיד על עצמו. "בתי בת ה-15 כמעט לא מוכנה להיפגש לדבר איתי".

הבת המנוכרת היא היחידה שיש לו מאותם נישואים (יש לו עוד ארבעה ילדים מנישואיו השניים, אשר לאחרונה עלו גם הם על שרטון), והיא כאמור מנוכרת אליו. "בהתחלה היא הייתה באה אליי פעמיים בשבוע כולל לינה ובילינו יחד גם בשבתות וחגים", הוא מספר. "לפני חמש שנים ביקשתי להגדיל את זמני השהות שלי איתה, ואז פתאום צצה לה תלונה על שפגעתי בה מינית. מובן שזו הייתה תלונת שווא, כפי שהתברר בהמשך. ממה שאני מבין ויודע זה נעשה בעידודה של גרושתי, שככל הנראה השתמשה בזה כדי למנוע את הארכת השהות המשותפת שלנו".

עו"ד נעמה סלע: "עמדת המערכת היא שברגע שמתחיל הליך גירושין, הגבר נחשב חסר כושר הורי. עד אותה עת הוא היה אבא מצוין – הוא חינוך, טיפל, חיתל, פרנס – הכול היה בסדר. מרגע שנפתח תיק גירושין הוא פתאום צריך הסתכלות ולעבור מבדקים משפילים כדי להוכיח שהוא מסוגל להיות הורה לילדים שלו"

"ערב אחד חזרתי הביתה מהעבודה וראיתי ניידת משטרה ליד הבית. מתברר שהיא התלוננה עליי שנקטתי אלימות. תביעת שווא רדפה תביעה נוספת, הוצאו צווי הגנה, עד שלבסוף החלטנו להתגרש. חתמנו על הסכם שהיה גרוע מאוד מבחינתי אבל הייתי נואש לשקט ורציתי בו כמה שיותר מהר"

צילום: יוסי אלון/פלאש90

דותן נוימן, עמותת לצדכם: "לעמותה פונים כאלף וחמש מאות אבות בשנה, ששליש מהם סובלים מאלימות ממש, פיזית או מסוגים אחרים. לא הגיוני שכיום יש אפליה קשה כל כך נגד גברים ואבות על בסיס ביולוגי, רק בגלל שהם גברים. למי שלא מכיר את התופעה זה נשמע הזוי"

אבא שלך מפלצת

לא מסתכלת עליי ולא רוצה שום מגע וחיבה".

ניסית לדבר עם גרושתך?

"אימא שלה לא מתקשרת איתי למרות שאני מנסה. כתבתי לה שהבת שלנו הפסיקה לבוא אליי לשבתות, אז היא ענתה שזו הבחירה שלה. אני כבר מבין בכל נושא הניכור ההורי, ולכן אני יודע שיחס כזה של הורה להחלטת ילדיו, כלומר שהוא מטיל את האחריות להחלטה עליו, זה חלק בלתי נפרד מהניכור ההורי".

איך אתה מרגיש בסיטואציה הזאת?

"לבד. יש לי אומנם תמיכה מהמשפחה ומההורים, אבל ברוב המקרים אני לבד. אנשי המקצוע כמעט לא מכירים את התופעה, ובטח לא יודעים לטפל בה. יתרה מזאת, אין להם קשב לגברים נפגעים. הנרטיב הזה לא קיים.

"בכיתי הרבה מאוד. הפכו אותי לאבא שהבת שלו לא יכולה לישון אצלו, לאבא של גני שעשועים בקיץ וישיבה ברכב בחורף".

נמאס לך לפעמים מכל המאבקים האלה?

"כן. היו כמה פעמים שאמרתי: יאללה, עשיתי את שלי. זה קשה, במיוחד כשתהליך הניכור רק מתעצם, אבל אני ממשיך".

שפה יריבותית

מאחר שהמערכות עדיין אינן קוראות לילד בשמו, היקף תופעת הניכור ההורי אינו ידוע. על פי הערכות ומידע מהשטח, גם אבות וגם אימהות סובלים מהתופעה, אולם לפי המחקרים המועטים שנעשו בכמה מקומות בעולם, כמו בארצות הברית ובקנדה, יותר משני שלישים מההורים הסובלים מניכור הורי הם גברים.

"אין כמעט נתונים סטטיסטיים על ניכור הורי בגלל הוויכוח הגדול סביב הנושא", מסבירה ד"ר קיבנסון בר-און, "חלק קוראים לזה ניכור, חלק מכנים זאת קשיי קשר. זו אחת הבעיות הגדולות בתי המשפט לא מאפשרים איסוף נתונים למרות שאני וחוקרים נוספים הגשנו בקשות למחקר".

קיבנסון בר-און אומרת שעסקה בשבע מאות מקרים לערך. לטענתה, "אפשר להגיד שיש גידול בתביעות, בעיקר סביב הבקשות להורות שוויונית". המצב של הורות שוויונית עשוי להפחית ואף לבטל את הצורך בתשלום מזונות. היא מסבירה כי בשל כך "יש יותר ויותר אינטרסים

ד"ר ענבל קיבנסון בר-און: "יש שמונעים מנקמה, יש הורים עם הפרעות אישיות, כאלה הסובלים מאובדן שליטה מוחלט או מחרדה ונאחזים בילדים אחיזה כופה ומניפולטיבית. יש הנשמעים לעורכי דין שמייעצים לפעול כך מאינטרסים כלכליים. אבל מעל הכול שולטת השפה הלעומתית, שפה המבטאת שיח יריבותי שבו כדי להאדיר את עצמי ולהקטין את האחר מותר לי הכול"

לנכר, כי יש לזה תמורה כלכלית".

במרבית התיקים שליוותה בבתי המשפט היו ההורים המנוכרים אבות. נוימן מעמותת לצדכם מציין: "לעמותה פונים כאלף וחמש מאות אבות בשנה, ששליש מהם סובלים מאלימות ממש, פיזית או מסוגים אחרים".

אם כן, מה עומד מאחורי התופעה המכוערת הזו שבה הורה אחד מוביל במניפולטיביות את ילדיו לנתק כל קשר מההורה השני? "יש שמונעים מנקמה", מסבירה ד"ר קיבנסון בר-און, "יש הורים עם הפרעות אישיות, כאלה הסובלים מאובדן שליטה מוחלט או מחרדה ונאחזים בילדים אחיזה כופה ומניפולטיבית. יש הנשמעים לעורכי דין שמייעצים לפעול כך מאינטרסים כלכליים.

"אבל מעל הכול שולטת השפה הלעומתית, שפה המבטאת שיח יריבותי שבו כדי להאדיר את עצמי ולהקטין את האחר מותר לי הכול, גם להשמיץ ולהעליל. זה פותח פתח לניכור מצד ילדים. בלעדיה היו הרבה פחות מקרי ניכור".

פערי אמפתיה

מעבר לאינטרסים האישיים של בני הזוג המסוכסכים, המומחים וכמוהם ההורים המנוכרים ששוחחתי איתם משוכנעים שיש כאן גם אחריות של המערכת, שבחסותה ואפילו בדחיפתה מתרחשות תופעות כאלה. "המגמות

צילום: שאטרסטוק

"כשעשו לי אבחון למסוגלות הורית גרושתי פחדה שהיא תאבד את המשמורת, אז היא הסיתה את הבת שלי נגדי וגרמה לה לשקר עליי באבחון ולספר עליי דברים לא טובים. כתוצאה מזה הורו לי ללכת להדרכת הורים, ולא אישרו לי להיות עוד זמן עם הילדים כפי שביקשתי"

"אשתי לשעבר המשיכה להסית את הילדים, ובתי בת ה-13 נכנסה למצב של ניכור. מצבה של בתי הידרדר במהירות עד כדי אבחון פסיכיאטרי שהסתיים באשפוזים. באחד האשפוזים אסרו עליי לבקר אותה ואפילו לא לדבר איתה בטלפון. פעם בשבוע קיבלתי מייל עדכון על מצבה מבית החולים"

הגוברות לשוויוניות מערערות את התפיסה הקלסית שמשמורת זה רק לאימהות ומכניסות הרבה מתח ומאבקים מגדריים", טוענת קיבנסון בר-און.

"התפקוד של מערכת המשפט ושל מערכות הרווחה פרימיטיבי. כשלא מתייחסים בחומרה לבעיה הזו נולדות תופעות של אלימות. זו אלימות פסיכולוגית לכל דבר כלפי הילדים שעוברים מניפולציה וכלפי ההורים המנוכרים. משהו בהיררכיה הטבעית והאבולוציונית במשפחה נשבר, ואז הילד עומד מעל החוק. הוא מעל ההורה ומעל בית המשפט; הוא המחליט. נותנים לו המון כוח.

"יש הרבה התנגדות למושג ניכור הורי, יש ארגונים שטוענים שאין דבר כזה אלא שמדובר באבות שבאמת פוגעים בילדים שלהם ומטרתם לטשטש את הפגיעה. יש הרבה פוליטיקה בתחום הזה".

גם עו"ד סלע משוכנעת שלצד רגשות אישיים שליליים בין בני זוג שמתגרשים, גם למערכת ולאווירה הציבורית בכלל, שגורמים אינטרסנטיים מנסים ליצור ולהדהד אותה, יש חלק בלתי נפרד בהאדרת תופעת הניכור ההורה. "לפחות בתחילת התהליך", היא מנתחת, "המערכת נותנת לזה לגיטימציה מתוך דעות קדומות רעות על גברים, שנתפסים בעיניה חסרי מסוגלות הורית.

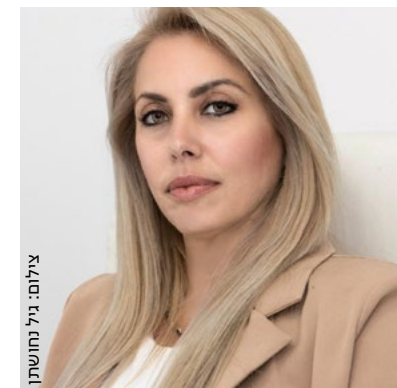
"זאת נקודת המוצא: ברגע שמתחיל הליך גירושין הגבר נחשב חסר כושר

הורי. עד אותה עת הוא היה אבא מצוין - הוא חונך, טיפל, חיתל, פרנס - הכול היה בסדר. מרגע שנפתח תיק גירושין הוא פתאום צריך הסתכלות ולעבור מבדקים משפיליים כדי להוכיח שהוא מסוגל להיות הורה לילדים שלו. יש נשים שרואות שעמדת המוצא כלפי גברים

אבא שלך מפלצת

צילום: ניל נחשוטן

עו"ד בתאל מנור:
"במערכת המשפט לא ניתנות החלטות מיידיות, והתמשכות ההליכים מאוד ארוכה. בין בקשה לדיון חולפים חודשים ארוכים, ובניתיים הגבר מחויב לתשלומים שפעמים רבות בסוף הדרך מוכח שהוא לא חייב לשלם כלל. בינתיים הניכור גדל, הזמן עובר, והאבות מאבדים את כל השנים היפות עם הילדים שלהם. מי יחזיר להם את השנים האבודות?"

בכל המערכות - כולל מערכת המשפט, הרווחה והמערך הסוציאלי - היא שהגברים לא כשירים, אז הן מתנהגות בהתאם. "כבר שנים שמחקרים מראים שאלימות במשפחה היא עניין סימטרי; מה שיש הוא פערי אמפתיה. כשאישה תספר שהכו אותה, כולם יאמינו לה ויתגייסו מייד לעזרתה. כשגבר יתלונן על אלימות, הוא ייכנס לתהליך של חקירה שתנסה להציג אותו כתוקף ואלים".

אפליה ביולוגית

שלמה מסכים עם קביעתה של סלע מהחוויות האישיות שהוא עובר. "גרופתי יוצרת את הניכור ההורי מכיוון שהמערכת מאפשרת לה לעשות זאת", הוא טוען. "התחושה במערכת היא שמראש הכול נטה לטובת גרושת. לא משנה מה היא תעשה, בסוף ינזפו בי או מקסימום בשנינו".

איך אתה מסביר את זה?

"יש דעה קדומה עליי כגבר. בית המשפט חושב שגבר לא יכול לגדל ילדים. יש גם שנאה והסתה נגד גברים, הרעלה תקשורתית וחברתית מצד כל מיני ארגונים. בפרסומות רואים שיש רק אלימות גברים כלפי נשים. אשתי הכתה אותי, והתלוננתי במשטרה. אפילו הראיתי להם סרטונים ופצעים, ובכל זאת חקרו אותי שעות כדי לוודא שלא אני זה שהכיתי אותה. גם כשהגעתי לטיפול כקורבן לאלימות, המטפלת הייתה עסוקה בניסיון להוביל אותי לניהול כעסים ושידור לי שאני למעשה התוקף".

"זו תופעה שמי שלא חווה אותה בעצמו, דרך בן משפחה או חבר, קשה לו להבין אותה", מוסיף גווימן מעמותת לצדכם. "בכל אבן שאתה הופך יש אפליה נגד גברים. אין בחוק הישראלי תקנה או חוק שלא מפלים גברים".

"יש בשנה אחד עשר אלף עצורים גברים לעומת מאה וחמישים נשים. סוחרת סמים שולחים למעצר בית, וסוחר סמים שולחים למעצר עד תום ההליכים. אישה יכולה לשפוך בנזין על האקס שלה ולהצית אותו, וישלחו אותה לשש שנים של מעצר בית כדי שתוכל לגדל את הילדים, וגבר שעשה מעשה דומה ישלחו לעשרים ושבע שנים בכלא וישללו ממנו את האפוטרופסות על ילדיו".

"גברים מופלים במדינת ישראל וזוהים ליחס מחפיר שמתודלק על ידי הארגונים הפמיניסטיים", טוענת עו"ד סלע. "שיעור הנישואין הולך ויורד. אולי בסוף נפתור את בעיית הניכור ההורי בכך שכמעט לא

יהיו חתונות", היא אומרת בציניות. "בסוף ניכור הורי הוא בין בני הזוג, אבל הקרקע והאוירה שמכשירות את התופעה נובעות מתחושת העליהם שיש על הגברים. גבר תמיד נתפס כחשוד שצריך להוכיח את חפותו. הדמוניזציה שארגונים פמיניסטיים רדיקליים עושים לגברים נמצאת בכל מקום: ביום האישה, ביום האלימות נגד נשים, במערכת החינוך ובתנועות נוער. ילדים היום גדלים על התודעה שגברים הם אלימים. זו עבודה של הפמיניזם הרדיקלי".

"זו תמונה מאוד מטרידה", מוסיף גווימן. "לא הגיוני שכיום יש אפליה קשה כל כך נגד גברים ואבות על בסיס ביולוגי, רק בגלל שהם גברים. למי שלא מכיר את התופעה זה נשמע הזוי, אבל בפועל זה מערער את יסודות החברה".

מועדים לפורענות

במהלך החודש האחרון נערך בכנסת כינוס מיוחד שעסק בנושא ניכור הורי. את הכינוס יזמה והובילה ח"כ טלי גוטליב (הליכוד) בשיתוף עמותת לצדכם, והשתתפו בו גם חבר מפלגתה שר החינוך יואב קיש, ח"כ לימור סון הר מלך (עוצמה יהודית) וגם חברי האופוזיציה ממפלגת יש עתיד, ח"כ דבי ביטון וח"כ סימון דוידסון. עוד נספר על הכינוס, אבל קודם שימו לב לנתון שהוצג בו: בשנים האחרונות שיעור הגברים המתאבדים גבוה לאין ערוך משיעור הנשים המתאבדות. בשנת 2018 לדוגמה התאבדו שלוש מאות חמישים וארבעה גברים לעומת תשעים וחמש נשים, יותר מפי שלושה וחצי. "יש יותר מתאבדים גברים ובכלל יותר גברים עם מחשבות אובדניות מנשים אובדניות", טוען גווימן.

הוא מצטט ממחקר של משרד החוץ שלפיו כבר לפני כעשור היה שיעור הגברים המתאבדים בקרב גברים גרושים בני 25-44 גבוה פי 7.6 משיעור ההתאבדות של גברים נשואים. בקרב בני 45-64 עמד שיעור המתאבדים הגרושים על פי ארבעה ממתאבדים נשואים. בעמותת לצדכם מציינים כי נתונים אלה אינם כוללים גברים פרודים שהתאבדו במהלך הליך הגירושין.

בשנים האחרונות פורסמו סיפוריהם של עשרות גברים ששמו קץ לחייהם על רקע הניכור שנכפה עליהם מצד ילדיהם. כך לדוגמה כתבה אחת מעורכות הדין לפני שנתיים: "היום

שוויון כבר לא בון טון

אלון חן / מכתב לאימי ז"ל

רצייתי לספר לך על השנוי הרקטי בחיי לספר לך מיומנו של גבר גרוש קצת עלי

רצייתי לספר לך שהיום, במלאת חמש שנים למוותך עצרתי לחשב ולבחון מקרוב את מורשתך

זוכר בית המתנהל בחלקת תפקידים די ברורה זוכר שני הורים שעושים הכל בצורה די שנה

זוכר את שולמית אלזני יושבת אתך בסלון שתי נשים דעתניות ואסרטיביות שקדמו שויון

מתוך מורשתך למדתי להעריך נשים חזקות שויון הפך דרך חיים בצבורי. וגם חפתי לנשים דעתניות

אך הפמיניזם, אמא, שנה פנים. הוא כבר לא מה שהפך לעתים נדמה כי מדבר בתנועה לשנאת גברים של איזו פת

רצייתי לספר לך כי המטלטלת עברה את קו השויון שבתחום המשפחה לנשים זה כבר לא כזה בון טון

רצייתי לספר לך את המובן מאליו. שיש הכל משני המינים. לספר לך על המלחמה המשתוללת כאן בין המגדרים

מלחמה אינטרסנטית, המנהלת בידי רמה על ידי השלטון מלחמה של עמדות וארגונים המבקשים לעצמם בעקר ממון

הם לא באמת רואים את טובת החברה הם בעקר רואים את טובתם, אמא. את הקסף, הכח והשררה

הרי לכל אשה יש אבא, את. אולי גם בן זכר לאמא נהדרת רמיסת גברים אינה שויון ולא נצחון נשי. זהו רק הפסד לתפארת

גם אני פוגש מדי יום את אותה אצבע נעלמה ומאשימה את אותה אצבע, המפגית כלפי וכלפי מגדר שלם ללא בושה

אתם אלימים, היא אומרת. בוטים. חסרי לב ומשתמשים לא מגיע לכם כלום. אתם סתם גברים גרושים ועלובים

אבל בדקתי, אמא. מצאתי את לבי ממש במקום וכשבקשתי לגדל את ילדי זה לא היה במקום

לא בקשתי להתחמק מתשלום של מזונות בקשתי לחבק את ילדי. לגדל ולהגות

אמרו לי כי בלי רחם גדול ילדים זה מחוץ לתחום למדתי, אמא. גם צמות לעלמה. אפילו אם בהתחלה יצא עקם

אמרו לי עוב. לא תצליחי. אתה בכלל לא בשל מה הילדים יאכלו? הרי אתה לא יודע לבשל

אבל גלחתי, אמא. למדתי להכין להם הכל לבד פתייתם וארזו. פסטה. וכשצריך גם עוגת שוקולד

נכדתי, אמא, מקבלים אהבת אם ואב במדה שנה כמו שחנכת אותי. הם גדלים לשויון ולאחבה

אז אנא ממך. בן. את. אשה ואמא נהדרת עצרי שניה לפני שאת כותבת או מדברת

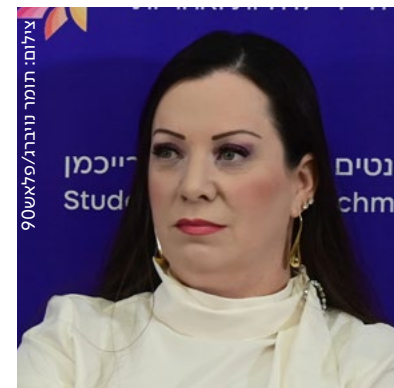
זכרי. תחיותי שלך הן תויות שלך. זה אישי זה לא 'אנחנו' ולא 'גברים'. זה לא רבים ולא מגדרי

ואתם, מחוקקים. הפסיקו להעביר חקים חסרי אחריות ותקנה חקים ללא שויון. בלי הגיון. שנה אחר שנה

בן אמא. זה המצב כיום. זה פרצופו של השויון מענין מה היית אומרת על כל השגעון

מענין מה היית חושבת על השיח המתלהם עכשו בדברי הימים ודאי יתארו כך את המצב:

**ובימים ההם לא קם מנהיג גואל
ובימים ההם אינו דין ואינו דין ביישראל.**

ח"כ טלי גוטליב: "החוק הישראלי צריך לקבוע שברירת המחדל היא שהורות היא שוויונית, אבא ואימא שווים בזכויות ובחובות. אם החוק יכיר בזה, נראה ירידה דרמטית ואף ביטול תופעות כמו ניכור הורי ותלונות שווא במשטרה כדי לקדם אינטרסים אישיים בהליכי גירושין"

התבשרתי בבשורה קשה מנשוא, שלקוח שלי, אבא גרוש, שם קץ לחייו ולא בגלל הקורונה ולא בגלל הלחצים שהיו סביבו. הוא בחר לסיים את חייו לאחר שסבל מניכור הורי". בהמשך ציינה כי למרות מאמציו העיקשים להתקרב לילדיו במשך כמה שנים, הוא נתקל במאמצי גרושתו, שרצתה לנקום בו, לנתק אותו מהם. היא כתבה כי אותו אדם "הרים ידיים ושקע בכאב עצום בגלל הנתק מילדיו".

ד"ר קיבנסון בר-און מציינת שהקשר בין אבות גרושים ומנוכרים לשיעור ההתאבדויות קשה להוכחה מאחר שאין די נתונים זמינים, ואולם היא בכל זאת מציינת כי אבות גרושים נמצאים בקבוצת סיכון גבוה מהרגיל להתאבדויות. "אין לזה סטטיסטיקות מדויקות, אף אחד לא יודע אם התאבדויות נגרמות רק בגלל ניכור הורי, אבל הורים מנוכרים הם אוכלוסייה שנמצאת במשבר אקוטי כמו גירושין ואי-קשר עם הילדים שלהם, והם בהחלט מועדים לפורענות. חלק מהם שוקעים בדיכאון עמוק ומפסיקים לתפקד, ולעיתים זה מגיע לאובדנות".

בעקבות הזמן האבוד

עוד היבט המשפיע רבות על הורים הסובלים מניכור הורי הוא ההיבט הבירוקרטי המתמשך במערכת המשפט. "אני מלווה הרבה גברים גרושים שסובלים מניכור הורי ובעקבות זאת נקלעים למצבים מאוד קשים", אומרת בתאל מנור, עורכת דין ומגשרת ממשד עורכי דין בתאל מנור. "ההליכים בבתי המשפט מאוד מסיביים ואגרסיביים וגם נמשכים לא מעט זמן. מערכת בתי המשפט ממש מקריסה אותם, בעיקר כלכלית".

"במערכת המשפט לא ניתנות החלטות מיידיות, והתמשכות ההליכים מאוד ארוכה. בין בקשה לדיון חולפים חודשים ארוכים, ובינתיים הגבר מחויב לתשלומים שפעמים רבות בסוף הדרך מוכח שהוא לא חייב לשלם כלל, אבל עד שזה מוכח עובר זמן רב, ובינתיים פותחים נגדו תיקי הוצאה לפועל, ולעיתים זה מגיע לכדי פשיטת רגל".

"דיונים על תביעות יכולים להימשך גם חמש שנים, ועד שמתקבלות החלטות הניכור גדל, הזמן עובר, והאבות מאבדים את כל השנים היפות עם הילדים שלהם. מה קורה עד שבית המשפט מכריע? בינתיים הילד לא מתקרב לאביו, והשנאה והניכור רק גדלים. מי מחזיר לו את השנים האבודות עם הילד שלו שכבר לא

מכיר בו?"

מה אפשר לעשות כדי להילחם בתופעה ולשפר את המצב?

"קודם כול צריך לעסוק בהיבט החברתי והחינוכי", אומרת ד"ר קיבנסון בר-און. "מבחינה חינוכית צריך להסיר את הסטראוטיפים נגד האבות כדי להפחית מאבקים מגדריים, שהם הבעיה המרכזית וגורמים לשסע ופיצול מאוד גדול. צריך גם לחנך לפרדה בגישור, לאווירה מגשרת ולעריכת הסכמים טרום גירושין".

"מעבר לזה צריכה להיות הרתעה הרבה יותר יעילה סביב תלונות שווא. תלונות סרק הן אפשרות מאוד קלה כיום: פשוט מעלילים על הורה שהוא אלים ומוציאים צו הרחקה".

עו"ד מנור סוברת כי השינוי העיקרי חייב לבוא מחקיקת הכנסת. "צריך טיפול שורש מידי בסדרי הדין בבתי המשפט, למשל כהונת שופטים ייחודיים למקרים כמו ניכור הורי. צריך גם רפורמה שלמה בסדרי הדין ובלוחות הזמנים, הגדלת כוח האדם בכל הנוגע לעובדות סוציאליות ומומחים לנושא, וגם להעניק סל לסיוע כלכלי למימון ההליכים האלו. הכול מתנקז לפתרון הטמון בשינוי חקיקתי. אנחנו נושאים את פנינו לכנסת".

דרוש אותך

אם כן, נחזור לכנסת, לכינוס שניצחה עליו ח"כ טלי גוטליב. "החוק הישראלי צריך לקבוע שברירת המחדל היא שהורות היא שוויונית", אומרת לי ח"כ גוטליב. "החוק חייב להכיר שאנחנו חיים במציאות שבה אבא ואימא שווים בזכויות וחובות. אם החוק יכיר בזה, נראה ירידה דרמטית ואף ביטול תופעות כמו ניכור הורי ותלונות שווא במשטרה כדי לקדם אינטרסים אישיים בהליכי גירושין. יהיה איוון בין אבא לאימא. זה יקבל תיקוף רק בחקיקה".

"לכן מצאתי לנכון לכנס את כינוס האבות בכנסת. זו הפעם הראשונה שתופעת הניכור ההורי עולה על השולחן ונשמעת זכותם של האבות, כמו חובתם, להיות הורים כמו האמהות".

אחד הנושאים שעלה בכינוס הוא הצורך בביטול חוקת הגיל הרך, הכלל המשפטי הקובע כי אם אין הסכמה בין ההורים הנמצאים בהליך גירושין, ילדים בני 6 ומטה יהיו אוטומטית בחזקת האם. ח"כ גוטליב רוצה לבטל את זה בחקיקה. "אני מתכוונת לשים על כך דגש בקדנציה הקרובה", היא מצהירה. "זאת השאיפה".

ברור לי שעוד נצטרך להתמודד עם ארגונים ושדולות למיניהם. נצטרך גם אומץ גדול גם מצד השרים הרלוונטיים - שר הרווחה, שר החינוך ושר המשפטים. כבודנו, של כולנו כחברה, טמון בהבנה שכולם שווים בזכויות ובחובות, בראש ובראשונה בהורות".

גברים רעים יותר

נאום מהכינוס שזכה לתהודה היה נאומו של ד"ר גדי טאוב, שניסה לבאר בחדות את יסודות תופעת הניכור ההורי ולספק עליה מבט-על. "במחנות המתהווים של ימין ושמאל השמאל נעשה פחות סוציאליסטי ויותר פרוגרסיבי, ואילו הימין השמרני הולך ונעשה דומה במקומות שונים. בשאלה כיצד בחברה מודרנית ניתן ליצור סולידריות, התשובות של הימין הן כבוד לדת, ללאומיות ולמשפחה.

"אחד הדברים שמגדירים את המחנה הפרוגרסיבי הוא עוינות למשפחה. הם לא מסתירים אותה. כשמרב מיכאלי אומרת בטלוויזיה האוסטרלית שמשפחה זה הדבר הכי מסוכן לילדים, זו לא הברקה שהייתה לה באותו רגע. היא הייתה מאזינה חופשית במחלקה ללימודי מגדר.

"בתאוריה המרקסיסטית המשפחה נולדה כמוסד דיכוי נשי, מוסד נגד נשים. לכן פירוק המשפחה הוא לא מטרה רעה שיש לעשות במחשכים אלא מטרה מוסרית שנועדה להציל את הנשים מהמוסד הנוראי של המשפחה.

"הפמיניזם, שהתפתח בשלושה גלים, עבר ממאבק ליברלי ביסודו על שוויון, לפרדיגמת מלחמת המינים, שבה יש חלוקה של הרוץ לפי מגדר. הפמיניזם המודרני הוא הדבר הכי קרוב לגזענות שיש בחברה תרבותית בימינו. מחריד שנורמלי לקבל שהרוץ מתחלק לפי קטגוריה ביולוגית, שיש מין אחד שהוא טוב ואחד שהוא רע".

טאוב סקר את הגלגולים שעבר הפמיניזם עד שהגיע לגרסתו הרדיקלית. "הפסיקו לדבר על זה שנשים יותר טובות והתחילו לדבר על זה שגברים יותר רעים", אמר טאוב. "בספרות הזאת יש הסברים שהחברה האנושית מושתתת על אונס. כלומר שנשים מוכנות להיאנס על ידי גבר אחד כדי שזה יגן עליהן מפני גברים אחרים. לומדים את הספר שמדבר על זה במחלקות למגדר כמו תורה מסיני. "זה עובר באקדמיה. אנשים יוצאים מהחוגים האלה בתחושה של שליחות מוסרית להתנקם בדבר הנורא הזה -

"לפני חמש שנים ביקשתי להגדיל עוד יותר את זמני השהות שלי איתה, ואז פתאום צצה לה תלונה על שפגעתי בה מינית. מובן שזו הייתה תלונת שווא, כפי שהתברר בהמשך. ממה שאני מבין ויודע, זה נעשה בעידודה של גרושתי, שכלל הנראה השתמשה בזה כדי למנוע את הארכת השהות המשותפת שלנו"

"אנשי המקצוע כמעט לא מכירים את התופעה, ובטח לא יודעים לטפל בה. יתרה מזאת, אין להם קשב לגברים נפגעים. הנרטיב הזה לא קיים. בכיתי הרבה מאוד. הפכו אותי לאבא שהבת שלו לא יכולה לישון אצלו, לאבא של גני שעושים בקיץ וישיבה ברכב בחורף"

המין הגברי. כל מקום הוא חזית במלחמה. במלחמה הזאת, שגברים ונשים הם אויבים, כולנו נפגעים".

מאין יבוא

למרות מלחמת המינים המתוארת והחוויות הקשות שעבר, שלמה לא איבד תקווה ואמון במין השני ובזוגיות. "יש לי

צילום: מרים אלטר/פלאט 90

ד"ר גדי טאוב: "הפסיקו לדבר על זה שנשים יותר טובות והתחילו לדבר על זה שגברים יותר רעים. בספרות הזאת יש הסברים שהחברה האנושית מושתתת על אונס. כלומר שנשים מוכנות להיאנס על ידי גבר אחד כדי שזה יגן עליהן מפני גברים אחרים"

"אנשים יוצאים מהחוג למגדר בתחושה של שליחות מוסרית להתנקם בדבר הנורא הזה – המין הגברי. כל מקום הוא חזית במלחמה. במלחמה הזאת, שגברים ונשים הם אויבים, כולנו נפגעים"

אבא שלך מפלצת

עוד אמון", הוא אומר. "אני מאוד רוצה לפתוח פרק חדש, ואולי הפעם זה יהיה במערכת יותר בריאה. אני רוצה לגדל את הילדים שלי."

יוני מציין כי המשבר עם גרושתו וילדיו רדף אותו גם בניסיונותיו להתחיל בפרק זוגי חדש. "יצאתי עם מישהי כמה חודשים, והבת הגדולה שלי לא אהבה את זה", הוא מספר. "ממה שהבנתי, מישהי מסביבתה של גרושתי התקשר לבת הזוג שלי והפחידה אותה. זמן קצר לאחר מכן היא הודיעה לי שהיא רוצה שניפרד ודרשה שלא אצור איתה קשר לעולם."

"מלבד המשפחה, כמה חברים ואנשי מקצוע יחידים שמנסים לעזור, בסוף אני לבד במערכה. התרפיה היחידה שלי היא השגרה ומקום העבודה."

ויש בכך עוד תקווה ואופטימיות? "מצד אחד תיארתי את המצבים הקשים שהגעתי אליהם. מצד שני זה גם גרם לי לגלות בעצמי כוחות אדירים שלא ידעתי שקיימים בי."

"בסוף השינוי צריך לבוא בחוק. יש בי אופטימיות ותקווה, אבל היא לא באמת מבוססת על סיבות פרקטיות אלא כי אני אדם מאמין. אני יודע שזה עניין שיכול לארוך שנים. כרגע אני לא יודע מאין יבוא עזרי". ■

המהפכה בענף הדוודים

הכירו את המאיץ החשמלי שחוסך לכם כסף וזמן בחימום המים בדוד

פטנט ישראלי של חברת Bi-Energy מאפשר לחמם את המים למקלחת במהירות של פי עשרה מדוד חימום רגיל, תוך שחוסכים יותר מ-80% בצריכת החשמל, ובחיסכון של אלפי שקלים בהשוואה לחלופות יקרות, הן ברכישה והן בשימוש ובאחזקה השוטפת.

2650 ₪*